EURO

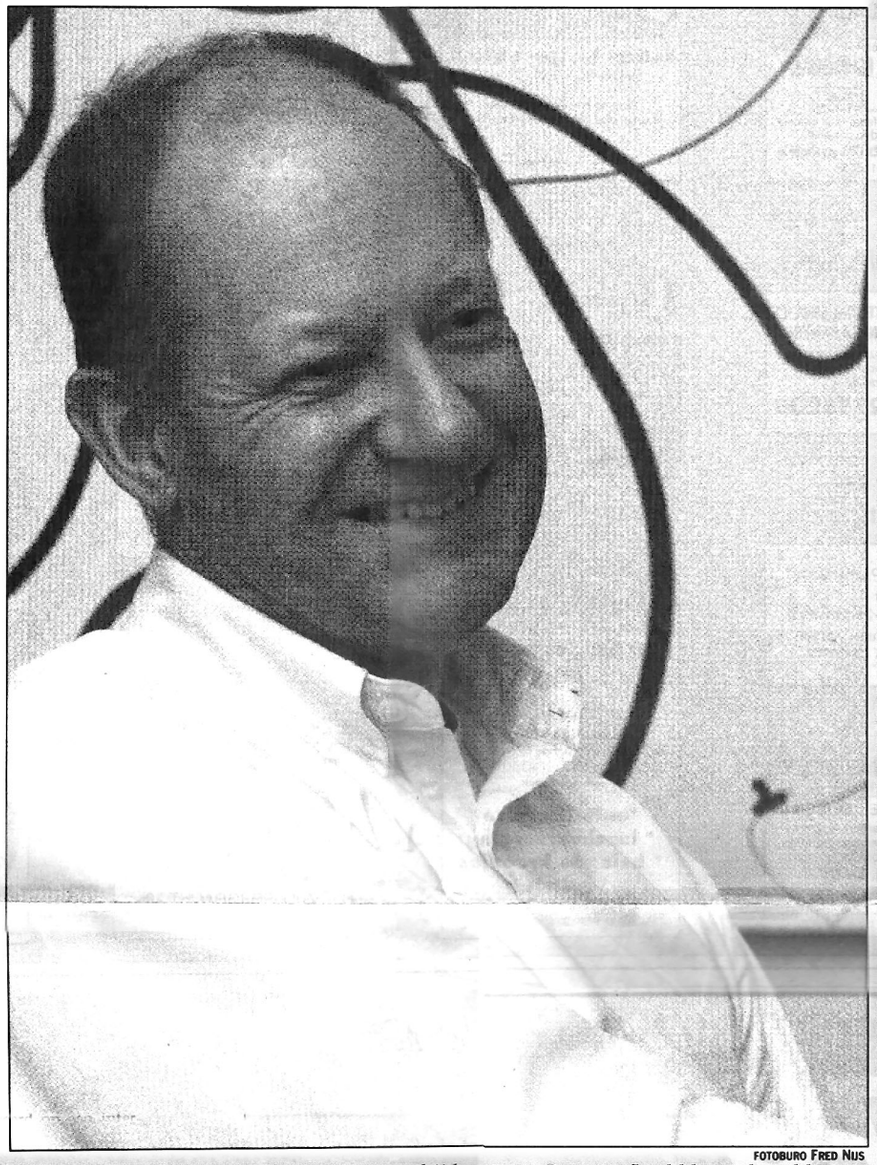
VERPAKTE BOODSCHAP OP NEDERLANDSE EUROMUNT

Ninaber laat koningin zweven in sterrenhemel

Bruno Ninaber van Eyben mocht als enige Nederlandse industrieel ontwerper aan de slag met het nieuwe euro-geld. De Delftenaar ontwierp de Nederlandse zijde van de euromunt. Beatrix zweeft in een sterrenhemel, als een koningin van Europa.

DOOR HANS VERHAGEN

Delft – Bruno Ninaber van Eyben las vier jaar terug in een advertentie dat er een prijsvraag voor ontwerpers werd uitgeschreven voor de Nederlandse zijde van de euromunt. Meteen stond voor hem vast dat hij hieraan zou meedoen. "Dat is zoiets als Cassius Clay met boksen. Je moet natuurlijk minimaal je titel verdedigen".
En met succes, want de Delftenaar die na de kroning van Beatrix in 1980 een jaar later de opdracht kreeg een nieuw ontwerp voor de Nederlandse gulden te maken, mocht wederom aan de slag. Zijn jongste creaties met daarop het strak gestileerde typerende hoofd van onze vorstin, zijn duidelijk afgeleid van Ninabers ontwerp voor de gulden. Nog steeds staat hij vierkant achter zijn ontwerp voor de Nederlandse munten, die voor het eerst werden uitgegeven in 1982. Dat ontwerp met een geabstraheerde kop van de Nederlandse koningin, moest van Ninaber van Eyben, (51) onder meer een zakelijke, voorname vorstin uitstralen. Hij had zijn ontwerp gebaseerd op een interview van Hella Haasse met de toen nog aanstaande koningin, het zelfverzekerde binnentreden van Beatrix in de Nieuwe Kerk in Amsterdam voorafgaand aan haar kroning en een persoonlijke ontmoeting.
Ninaber is er van overtuigd dat koningin Beatrix achter de schermen haar invloed heeft uitgeoefend op de keuze van het uiteindelijke ontwerp. "Voor mij was duidelijk dat Beatrix geen moeder der natie zou worden, zoals Juliana was geweest. Ik denk dat Beatrix destijds met de keuze van voor het ontwerp van de gulden, ook toen er een politieke discussie over ontstond, zich er verdomd goed van bewust was wat de pr-waarde van dat ding was. Door dit te kiezen heeft zij op een hele bescheiden wijze afstand genomen van de manier waarop haar moeder heeft geregeerd. Zij heeft daar duidelijk een andere toon mee gezet. Als zij op dezelfde manier op de munt en op de postzegels was afgebeeld als haar moeder, dan was dat voor het publiek ook moeilijker duidelijk geworden. Om de pr-waarde van een ideologie uit te drukken, was de munt een perfect medium".

FOTOBURO FRED NIJS

Bruno Ninaber van Eyben over de wijze waarop hij koningin Beatrix afbeeldde op de gulden: "Om de pr-waarde van een ideologie uit te drukken, was de munt een perfect medium".

Ideeën

Dan pakt hij in zijn keurig geordende spreekkamer aan de Koornmarkt het door het rijk uitgegeven boek waarin de tien uit een strenge selectie overgebleven ontwerpers hun ideeën over de Nederlandse euromunt uit de doeken doen. De Delftenaar leverde indertijd vijftien verschillende ontwerpen als uitgangspunt in. De commissie heeft hieruit twee ontwerpen gekozen voor de nieuwe Nederlandse munten. Eén ontwerp, dat is gebaseerd op de huidige gulden, is gebruikt voor het één en twee euro muntstuk. Bij dat ontwerp is een soort ringetje met daarin twaalf sterren van de deelnemende landen om de naar links kijkende Beatrix inclusief tekst – 'Beatrix Koningin der Nederlanden' en het jaartal – geplaatst.
"Dat was een eis, er moesten twaalf sterren op de voorkant komen. Voor de andere waarden – een cent, twee cent, vijf cent, tien cent, twintig cent en vijftig cent – hebben ze een ander ontwerp van mij genomen. De teksten zijn wel iets aangepast, maar de basis is gelijk. Ook bij deze munten moesten die twaalf sterren erop. Ik vond dat behoorlijk dominant. Het portret van de koningin heb ik in een soort sterrenhemel gezet. Aan die twaalf sterren heb ik heel wat kleine sterretjes toegevoegd, waardoor dat portret bijna gaat zweven. Het is echt een heel klein portretje, en het is toch heel krachtig en vitaal. Ondanks dat het zo klein is, werkt het heel goed".
Die sterrenhemel waar staat die symbool voor? "Ik kwam tot de conclusie dat de koningin niet anders gaat regeren. Er komen wel andere munten met andere bedragen, maar de monarchie functioneert op dezelfde manier. Ik ben er achter gekomen dat de munten die in 1982 zijn uitgekomen, heel goed representeren zoals zij met haar ambt omgaat. Het klopte dat zij geen romantische tante bleek te zijn, met frivole bloemetjestoestanden. Die munten geven dat op een heldere wijze weer. Daarom had ik ook geen behoefte om op een andere manier een portret te maken".
Hoewel Ninaber verplicht was Europa weer te geven met twaalf sterren, vindt hij dat mensen niet in afgebakende gebieden moeten denken. "Eerlijk zakendoen met iedereen in de wereld vind ik belangrijker dan dat we het met elkaar in Europa goed hebben. Ik vind het belangrijk dat we niet een grote muur om Europa zetten, maar dat ontwikkelingslanden hier ook hun producten moeten kunnen afzetten. Die sterrenhemel staat in feite symbool voor de hele wereld, juist niet voor een vorm van protectionisme. Dus ook niet zoals de Amerikaanse vlag, waar in een afgebakend veld – als een soort collectie – allerlei sterren staan".
De twaalf Europese sterren waren voor hem een soort stekels van prikkeldraad. "Door er een heleboel kleintjes aan toe te voegen werd het een sterrenhemel en daarmee een kosmische ruimte, veel meer dan dat het de twaalf leden zijn. De koningin heb ik er echt in laten zweven. Daarmee is het ook een beetje de koningin van Europa geworden".
Het sterrenhemelontwerp is duidelijk Ninaber's favoriet en had wat hem betreft heel goed gebruikt kunnen worden voor alle Nederlandse euromunten. De Europese kant van zijn munt vindt hij niet geslaagd. Op dat gedeelte, ontworpen door iemand anders, staan allerlei Europese landen afgebeeld. Iets waar Ninaber nooit voor zou kiezen. Hetzelfde geldt wat hem betreft ook voor de nieuwe Europese bankbiljetten. "Met mij zien velen die ontwerpen niet zitten. Als je dit nu vergelijkt met wat Oxenaar of Drupsteen hebben gedaan met de Nederlandse bankbiljetten, dan is dit maar een heel pover gebeuren. Wat dat betreft leveren we een boel in".

En daarmee doelt hij ook op het ontwerp van de Europese zijde van de nieuwe munten. Waar het aan ligt? Wellicht aan behoudendheid van de beslissers? "Nee", klinkt het beslist. "Het gaat om het hebben van een idee. Dan kun je dat verbeelden. Als je je afvraagt wat is nu Europa, wat is nu de kern waarom wij ons in Europa verenigen? Dan kun je bedenken: jongens we worden belaagd door die mensen uit Afrika, we zetten om Europa een hek. Als dat Europa is, is dat voor mij een armzalig geheel: het verdedigen van het territorium.
Nou ik heb meer met dat wat Socrates heeft bedoeld of met het ideaal van Karel de Grote. Daar heb ik meer voeling mee, dan dat we harde grenzen om Europa zetten. Met andere woorden: het territorium afbeelden is zeer arm en simplistisch. Het is ook kortzichtig. Op de ochtend van het besluit over het uiteindelijke ontwerp voor de euromunt, besloten ze 's middags dat Polen aspirant-lid mocht worden. Dus met andere woorden: het ene moment beslis je over een bepaald teken als zijnde Europa, maar drie uur later is het niet meer representatief voor wat Europa is. Je neemt dus een thema dat gewoon niet vol te houden is".
Maar in Europa zitten toch wel meer klasse-ontwerpers? "Ja natuurlijk, maar in veel landen worden eigenlijk geen ontwerpers bij dat proces betrokken. Dat zijn meer mensen die in zo'n muntfabriek werken en die vanuit hun ambachtelijke vaardigheden dit soort dingen doen. Er wordt niet ontworpen door mensen die abstract over dit soort medium denken". Een gemiste kans, vindt Ninaber. "Dit is de eerste keer dat de mensen Europa in hun zak en in hun hand krijgen. Eerst waren het ministers die met elkaar vergaderden. Je merkte er helemaal niets van, totdat je niet meer bij de grenzen hoefde te stoppen en door kon rijden. Nu gaat er echt iets gebeuren. Als je dat wilt afbeelden, moet je tonen waar je met Europa naar toe wilt".

